

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE—

Cilt: V

Ankara, 9 Mayıs, 1929

Sayı: 128

Musahabe

Türk San'atı Hakkında

Şu son haftalar zarfında Türk san'atı hakkında bazı eserlerin çıkması, Ankara Türk Ocağında bazı konferanslar verilmesi, münevverlerin dikkatini yeniden Türk san'atı üzerine celbetti; gazetele-
rimizde, bilhassa Hakimiyeti Milliye'de, bu mes'ele hakkında muhtelif makaleler yazıldı. Medeniyet tarihimizin çok mühim bir şubesi olan Türk mimarlığı hakkında gösterilen bu alâkayı büyük bir memnuniyetle karşılamamak imkânsızdır. Bu itibarla biz de bu mes'ele hakkında bazı umumî mütalealar yürütmek istiyoruz.

Millî tarihimizin hemen bütün şubeleri gibi, san'at tarihimiz de şu son zamanlara kadar pek az ve pek yanlış biliniyordu. Gazneviler, Selçukiler, Osmanlılar, Timuriler gibi sadece siyasi bir medlûli haiz kelimeleri lâ-yıkile anlamayan mütetebbiler nazârında, birbirinden ayrı bir Selçuki san'atı, bir Osmanlı san'atı, ilâh... vardı. Lâkin bütün bunların müstakil ve birbirinden ayrı san'atlar değil, umumî Türk san'atının sadece birer şubesi, birer devresi olduğunu anlayan yoktu. Çok uzun asırlardan beri muhtelif coğrafi sahalarda devletler kuran Türk milletini, o milletin asıl ruhunu, manevî tekâmülünü görmeyerek, mühtelif Türk devletlerini münferit birer hadise gibi, tetkika çalışan müverrihler bugüne kadar aldandılar ve hakikati anlamadılar:] Türklerin Mısırda yarattıkları mimarî eserlerini Mısır san'atı, Suriyedekileri Suriye san'atı, İrandakiler Acem san'atı sahasına soktular. Bu yanlış

telâkki, nihayet, Viyana Darülfünunu müderrislerinden profesör Strzygowski'nin şakirtlerinin mesaisi sayesinde tashih edilebildi.

Strzygowski bundan otuz sene evvel Bizans san'atının mahiyetine ve menşesine ait meydana koyduğu yeni nazariyelerle bütün dünyada büyük bir şöhrat kazanmış bir âlimdir. Onun bazı nazariyelerini bir takım âlimler çok hayalî ve indî addederler; fakat bir çok nazariyeleri de bugün umumiyetle kabul edilmiş gibidir. Ona gelinceye kadar hiç kimse san'at tarihi mes'elelerini lâ-yıkile anlamak için eski Şark ve orta Asya san'atlarının tetkiki lâzım geldiğini anlamamıştı.

Yirminci asır iptidalarında şarkî türkistanda yapılan hafriyatta meydana çıkan bir çok Türk eserleri, sonra Macaristanda keşfedilen ve «kavimlerin muhacereti» devresine ait olan bazı san'at mahsulleri, gene bu devirlere ait olup Rus müzelerinde bulunan bir takım şeyler, ve nihayet, Arnavutlukta zuhur eden bir definedeki bir takım eserlerin Türklere ait olması, bu büyük âlimin dikkatini eski Türk san'atı üzerine çevirdi. Yalnız kendisi değil, onun prensiplerini kabul ve tatbik eden bir takım şakirtleri de Türk san'atının islâmiyetten sonra ki mahsullerini tetkik ettiler. Henüz bu işlerin başlangıcında bulunduğu halde, şimdiye kadar elde edilen neticeler bile fevkelade mühimdir; ve islâm san'atı hakkında şimdiye kadar bilinen şeyleri temamilen yıkacak bir mahiyettedir.

Strzygowski ve şakirtleri, Türk

san'atı, en eski devirlerden bu güne kadar bir «kül», bir silsile şeklinde tetkik ediyorlar ki, temamilen ilmî bir usuldur; kandilerinden evvel san'at tarihile uğraşan mutahassıslar, bu basit hakikati bir türlü anlayamamışlardı. Edebiyat tarihimizi tetkik için senelerden beri tatbika çalıştığımız bir prensipin, san'at tarihi tetkikinde de aynı suretle pek feyizli neticeler vermesi pek tabiidir.

İşte bu tetkikler neticesinde şimdiden sabit olmuştur ki, daha islâmiyetten evvel başlayarak bu güne kadar devam eden müstakil ve orijinal bir Türk san'atı mevcuttur; Türkistanda, İranda, Irakta, Suriyede, Mısırda, Anadolu ve Rumelide, Kırimda, Volga boylarında, Kafkasyada bu san'atın mebzul ve kıymetli eserlerine tesadüf olunuyor; ve anlaşılıyor ki, Türkler, yaşadıkları bütün sahalarda, oradaki yerli unsurlardan istifade etmekle beraber, o unsurları kendi millî ruhlarıyla ve millî san'at unsurlarıyla telif ve terkip etmişler, temamilen orijinal bir Türk san'atı yaratmışlardır; bu san'atın umumî vasıfları her sahada birbirinden farksızdır.

Türk san'atı hakkında tetkikler yapmak isteyen gençlerimizin, bu tekâmül safhalarını unutmamalarını ve mukayese usulüne temamilen riayet etmelerini temenni ederiz; ancak bu sayededir ki Türk san'atının büyük inkişafını ve kıymetini anlamak kabil olacaktır.

KÖPRÜLÜZADE M. FUAT

Hafta İçinde

Hayırlı Bir Seyahat

Rockfeller müessesinin davetini kabul ederek, üç ay müddetle tetkikatta bulunmak üzere Sıhhiye vekili Dr. Refik bey Amerikaya müteveccihen şehrimizden ayrıldı.

İsmet Paşa kabinesinin teşek-külünden beri muhafaza ettiği makamında, biz Refik beyi çok ciddiyetle çalışan bir zat tanıyor ve bu tetkik seyahatinden büyük istifaderle döneceğini muhakkak sayıyoruz. İmarı için lazım olan nüfusa malik bulunmadığı her gün tekrarlanan memleketimizde, nüfus azsa, bu, tevellüdatın azlığından değil ölüm nisbetinin çokluğundan ileri gelmektedir. Diğer taraftan, küçük yaşta ölmeyenler de hıfzussıha kaidelerine riayet edememek yüzünden türlü hastalıklara tutuluyor ve ellisini altmışını değil bazen kırkını geçer geçmez cemiyet için birer bar kesiliyorlar. Şimalî Avrupa veya Amerikadaki kadar zinde ve pür-hayat bir neşli sade hıfzussıha kaidelerini ezberlemek değil aynı zamanda da iktisaden müreffeh olmak meydana getirir. Fakat iyi çalışan ve en yeni fen bilgilerinden istifade eden bir sıhhiye teşkilâtı, pek çok ve pek hayırlı işler yapmağa kadirdir. Ankarayı en güzel vekâlet binasile süsleyen Refik beyin bu seyahatinden pek faideli şeyler öğrenip döneceğini ve bu görüp öğrendiği şeylerden memleketimizi müstefit edeceğini candan umarız.

Resim sergileri

İsveç ressamlarının Pariste bir resim sergisi tertip etmiş oldukları, ve İsveç Kralının küçük biraderi ve muasır İsveç ressamlarının en meşhurlarından biri olan prens Eugène'in bu sergi reisi sıfatile Parise gittiğini Fran-

sız gazetelerinde tafsilâtile okuduk. İsveç milleti bütün dünyanın pek mütarakki milletlerinden biri olmakla beraber, medeniyeti en eski milletlerinden olmadığı da malûmdur. İtalyan, Fransız ve Almanların resim tarihi gibi servet ve haşmeti uzun asırları aşmış bir resim tarihine de malik bulunmayan bu millet, hakikî bir şahsiyet sahibi ressam-lara ancak bu en son asırlarda sahip olmuştur. Ve bu defa tertip edilmiş olan bu sergi, aynı yerde türk ressamlarının da bir sergi tesis etmeleri hakkında öteden beri duyduğumuz arzuyu bir daha canlandırdı. Ankara ve İstanbulda artık intizam ve ittirat ile açılan sergilerde hele bazı imzaların bıraktığı tesir, bu imzaları taşıyan eserlerin en mutenalarile Avrupada bir sergi vücade getirilebileceği kanaatini vermektedir. Pek münevver Maarif vekilimizin bu mes'ele için de tasavvurlar beslediğinden emin bulunuyoruz.

Gocuk bağçeleri

İstanbul şehremanetinin bir çok semtlerde çocuk bağçeleri vücade getirmek istediğini sevinçle haber aldık. Dar sokakların gün görmez evlerinde uyuyup kapılarında oynayan saz benizli çocuklarımızı, bu tasavvur kuvveden file çıkınca hakikaten ihya edecektir. Zaten hiç bir yerle kıyas edilemeyecek genişliği mahallelerinin arasındaki yangın yerlerinden de ileri gelen İstanbulda, böyle çocuk bağçeleri vücade getirmek pek te güç değildir. Fakat biz, alelittlak bütün şehir ve kasabalarımız da bu bağçelerin yapılmasını ve yavrularımızla taze annelerin güneş ve ziyadan her gün iki üç saat istifade edebilmelerini istiyoruz.

Seddi Çin

Fransız edebiyatının son zamanlardaki en büyük şöhretlerinden biri olan André Maurois geçenlerde İstanbulla gelmiş ve (Union Française) klübünde bir konferans verdikten sonra galiba Mısır'a gitmiş. Bundan bir müddet evvel de, tanınmış bir İtalyan edibi İstanbul hakkında bir kitap neşretti. Bu ikinci haberi bir fransız mecmuasında okuyunca, Beyoğlundaki İtalyan kütüphanesine bir dostumuzu gönderip kitabı arattık ve kalmadığını lâkin yakında gene geleceğini öğrendik. Maurois'nın İstanbulla gelip bir de konferans verdiğini ise, Temps gazetesindeki bir telgraftan öğrenmiştik. Fakat bilâhare haber aldık ki, fransızca İstanbul gazetesi bu konferanstan uzun uzun bahsetmiştir. Her şehirden geçisi bir edebî hadise teşkil edecek kadar şahsiyeti mühim olan Maurois'nın bu seyahati, ve şöhreti İtalya hudutlarını çoktan aşmış bir italyan edibinin İstanbulla dair bütün bir cilt yazması, acaba yevmî gazetelerin mütercimlerine ve muharrirlerine her gün gazetelerinin sütunlarını doldurdıkları acayip ve mânasız sinema dedikodularından ve cinayet haberlerinden daha mı kıymetsiz görünüyor ki, hiç biri, bu seyahattan de bu kitaptanda bahsetmediler? Bahsettillerse bile bu nasıl bir bahsediş oldu ki, hiç birimiz farkedemedik?

Mes'ul Müdür: Faruk Nafiz

İstanbul, Devlet Matbaası